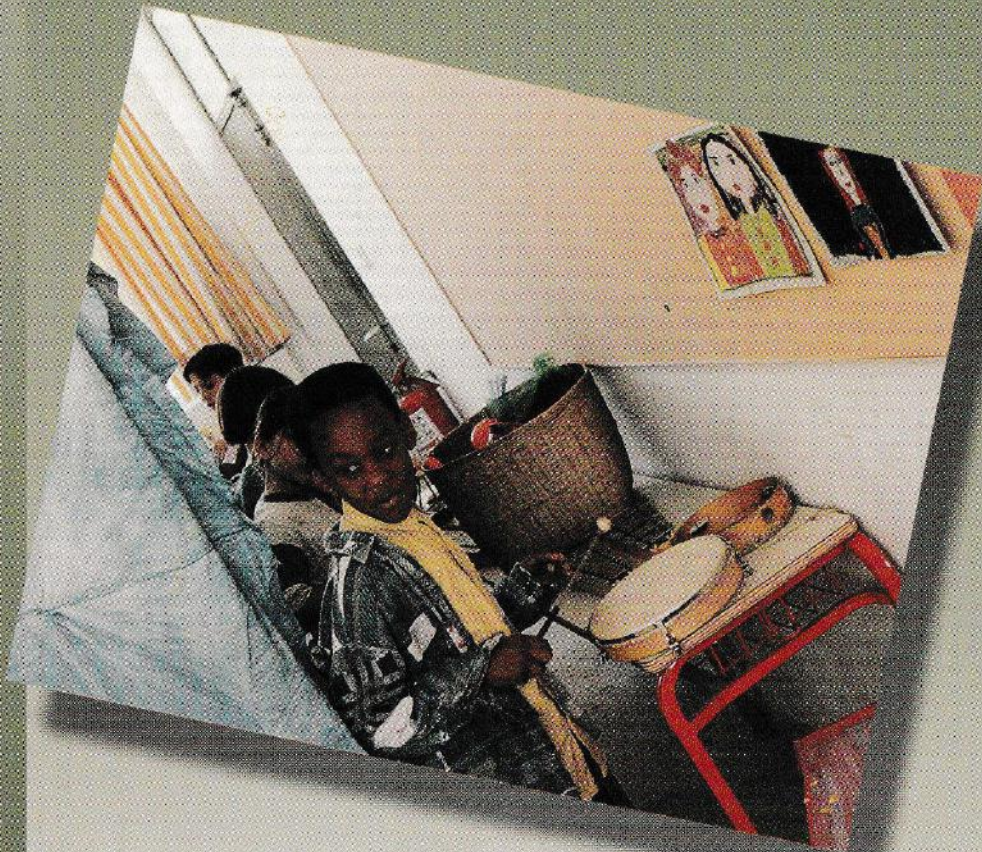

ΜΟΥΣΙΚΟΚΙΝΗΤΙΚΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ
ΚΑΙ
ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΜΟΥΣΙΚΟΚΙΝΗΤΙΚΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Δέσποινα Μιχαήλ

*Η Δέσποινα Μιχαήλ γεννήθηκε στον Βόλο.
Σπούδασε μουσική στο Εθνικό Ωδείο Αθηνών και μουσικοθεραπεία στο Πανεπιστήμιο NIJMEGEN (Νειμέχεν),
στην Ολλανδία.
Διδάσκει στο Πανεπιστήμιο Αθηνών (Τμήμα Μουσικών Σπουδών), στη Σχολή Μωραΐτη
και στο Κέντρο Παιδαγωγικής και Καλλιτεχνικής Επιμόρφωσης "Σχεδία".*

© ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΙΣΟΤΗΤΑΣ

Συντονισμός έκδοσης: Αναστασία Βαφέα
Επιμέλεια κειμένων: Μαρία Νούσσα
Καλλιτεχνική επιμέλεια: Πάνος Λαμπίρης

Το έντυπο εκδόθηκε στα πλαίσια του προγράμματος Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών, που υλοποιήθηκε από το ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΙΣΟΤΗΤΑΣ με τη στήριξη της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ - NOW και με τη συνεργασία και τη συγχρηματοδότηση της ΓΕΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ.

Εισαγωγή

Η μουσική παίζει σπουδαίο ρόλο στη ζωή μας. Βοηθάει στην έκφραση των συναισθημάτων μας, θετικών και αρνητικών, στην ανάπτυξη μιας ισορροπημένης προσωπικότητας και στην επικοινωνία μας με το περιβάλλον.

Η μουσική είναι άμεσα συνδεδεμένη με την κίνηση. Στη δουλειά μας με τα παιδιά, χρησιμοποιούμε τη μουσικοκινητική σαν μια γλώσσα ξεχωριστή, ανεξάρτητη και πλήρη. Οι κώδικες της γλώσσας αυτής λειτουργούν ήδη μέσα μας, και το μόνο που έχουμε να κάνουμε είναι να τους ανακαλύψουμε, να τους μελετήσουμε και να τους χρησιμοποιήσουμε, συνειδητά πια, για την προσωπική μας έκφραση και την επικοινωνία με τους άλλους.

Βασικό εργαλείο της μουσικοκινητικής είναι το παιχνίδι, με το οποίο το παιδί πετυχαίνει μια ισορροπία μεταξύ της πνευματικής, της συναισθηματικής και της κοινωνικής ζωής. Κάθε παιδί, για να κατακτήσει την ισορροπία αυτή, είναι απαραίτητο να διαθέτει έναν τομέα δραστηριοτήτων, οι οποίες θα έχουν ως στόχο όχι την προσαρμογή τού παιδιού στην πραγματικότητα αλλά αντίθετα την αφομοίωση της πραγματικότητας στο εγώ του. Οι μουσικοκινητικές δραστηριότητες προσφέρουν τη δυνατότητα για συνεχή διάλογο ανάμεσα στον εσωτερικό και τον εξωτερικό κόσμο του ατόμου.

Από όλα τα στοιχεία της μουσικής - ρυθμός, μελωδία, αρμονία - ο ρυθμός είναι αυτό που αποτελεί τη βάση για κάθε είδους οργάνωση, και μπορεί να είναι το θεμέλιο που θα δανειστούμε από τη μουσική για να χτίσουμε απλές ή σύνθετες δομές. Ο ρυθμός μπορεί να αποτελέσει τον συνδετικό ιστό σε ανομοιογενείς ομάδες, να γίνει το μέσον επικοινωνίας και επαφής των μελών τους. Ένας απλός αλλά σταθερός ρυθμός π.χ., που θα δοθεί από τον συντονιστή και θα ακολουθηθεί από όλους, χαλαρώνει τα μέλη της ομάδας και δίνει σιγουριά μέσα από την ομοιογένεια. Η δομή *προσωπικό - ομαδικό* δίνει τη δυνατότητα στο παιδί να οικοδομήσει και να χρησιμοποιήσει τον προσωπικό του χώρο, έχοντας την ασφάλεια του ομαδικού. Το άτομο θέλει να είναι μοναδικό, αλλά θέλει ταυτόχρονα να ανήκει και κάπου, να είναι μέλος μιας κοινωνικής ομάδας.

Ο ρυθμός είναι το μέσον που, ενώ δέχεται πολιτισμικό επηρεασμό, αποτελεί συγχρόνως μια γλώσσα διεθνή, οικεία, και κατανοητή από όλους τους ανθρώπους, ανεξάρτητα από φύλο, γλώσσα, καταγωγή κ.λπ. Π.χ. "χτυπώ τα χέρια", "περπατώ", "κινώ το σώμα μου" είναι κάτι που όλοι γνωρίζουμε. Έτσι, με ρυθμικές ασκήσεις, μπορούμε να επεξεργαστούμε άγνωστα θέματα και να τα κάνουμε γνωστά. Ο ρυθμός με το να είναι ο ίδιος μέσον επικοινωνίας καταργεί την ανάγκη της λεκτικής επικοινωνίας. Δηλαδή, με τον ρυθμό γίνεται εφικτή η προσέγγιση εννοιών, που με τον λόγο είναι πολύ δύσκολο να κατανοήσουμε.

Γι' αυτούς τους λόγους η μουσική, η κίνηση και το παιχνίδι αποτελούν ένα αποτελεσματικό μέσον επίτευξης των στόχων της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης.

Τα μουσικοκινητικά παιχνίδια μπορούν να χωριστούν σε τρεις κατηγορίες σύμφωνα με τον στόχο που εξυπηρετούν:

(α) Παιχνίδια με κατεύθυνση την ανάπτυξη των προσωπικών ικανοτήτων.

Με αυτά τα παιχνίδια προσπαθούμε να αναπτύξουμε βασικές ατομικές ικανότητες, - όπως π.χ. την ικανότητα να ακούω και να συγκεντρώνομαι, - που αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση για την παρατήρηση και τη μάθηση.

(β) Παιχνίδια που συμβάλλουν στην ανάπτυξη της δημιουργικότητας.

Με αυτά τα παιχνίδια προσπαθούμε σε ένα πρώτο επίπεδο να ενισχύσουμε την εμπιστοσύνη στη δύναμη της προσωπικής δημιουργίας.

(γ) Παιχνίδια που συμβάλλουν στη διαμόρφωση της κοινωνικότητας του ατόμου.

Με αυτά τα παιχνίδια ενισχύουμε και προάγουμε την ισοτιμία, την πολυφωνία, την επικοινωνία και τη συνεργασία των μελών μιας ομάδας.

Τα παιχνίδια που περιγράφουμε πιο κάτω εξυπηρετούν έναν, δύο ή και τους τρεις αυτούς στόχους. Εναπόκειται στον συντονιστή να κρίνει σύμφωνα με τις ανάγκες της ομάδας του σε ποιον στόχο θα δώσει προτεραιότητα, και με το κριτήριο αυτό να επιλέξει τα παιχνίδια που θα υλοποιήσει.

Μουσικοκινητικά Παιχνίδια

Ο ιστός της ομάδας

Κάνουμε με τα παιδιά έναν κύκλο και καθόμαστε στο πάτωμα. Ο συντονιστής κρατάει ένα κουβάρι και εξηγεί το παιχνίδι. Ο ένας πετάει στον άλλο το κουβάρι, και κάθε φορά αυτός που το έχει λέει το όνομά του και κρατάει ένα σημείο του νήματος πριν το πετάξει στον επόμενο. Στο τέλος έχει δημιουργηθεί ένας ιστός που ενώνει όλη την ομάδα.

Σηκωνόμαστε προσεχτικά χωρίς ν' αφήσουμε το σημείο του νήματος που κρατάμε. Ακούγεται μουσική, και τα παιδιά κινούν το σώμα τους ελεύθερα με τη μουσική (πάνω κάτω, δεξιά αριστερά). Παράλληλα παίζουν μεταξύ τους τραβώντας απαλά το νήμα, και η ομάδα επικοινωνεί με το τέντωμα και το χαλάρωμα του νήματος.

Τα παιδιά συνεχίζουν να είναι σε κύκλο, και τους ζητάμε να σταματούν την κίνησή τους όταν τους δίνει σήμα ο συντονιστής, και να παρατηρούν τα σχήματα που δημιουργούνται με το νήμα. Η διάρκεια του παιχνιδιού εξαρτάται από την ομάδα.

Το παιχνίδι τελειώνει με το μάζεμα του κουβαριού. Το παιδί που πήρε τελευταίο το κουβάρι στα χέρια του αρχίζει να το μαζεύει. Λέει το όνομα του παιδιού που συναντάει πρώτο στην πορεία του, και το αφήνει να συνεχίσει εκείνο το μάζεμα με τον ίδιο τρόπο. Αυτή η διαδικασία επαναλαμβάνεται μέχρι να τελειώσει το κουβάρι.

Με την άσκηση αυτή δίνουμε στα παιδιά της ομάδας τη δυνατότητα να συγκεντρωθούν και να χαλαρώσουν, να γνωριστούν και να επικοινωνήσουν

μεταξύ τους.

Αυτή την άσκηση μπορούμε να την κάνουμε και με άλλο θέμα. Για παράδειγμα, στη θέση των ονομάτων, τα παιδιά λένε κάτι που αισθάνονται εκείνη τη στιγμή, κάτι που επιθυμούν και αγαπούν, ή μια λέξη που συμβολίζει κάτι που τους έκανε εντύπωση από την ημέρα τους, μια εικόνα που τους δείξαμε, ή μια φράση από ένα κείμενο που τους έχουμε διαβάσει, κ.ά.

Μετά, μπορούμε να ζητήσουμε από τα παιδιά να ζωγραφίσουν τον ιστό, και να γράψουν ή να ζωγραφίσουν με τον τρόπο τους ονόματα ή λέξεις που ειπώθηκαν. Είναι εντυπωσιακό το πόσο διαφορετικά βλέπουν και εκφράζουν κάτι συγκεκριμένο που μόλις βίωσαν.

Βόλεϊ με τα ονόματά μας

Έχουμε μια φανταστική μπάλα που ο ένας την πετάει στον άλλο, φωνάζοντας το όνομα εκείνου στον οποίο τη στέλνει κάθε φορά.

Ο τρόπος που ο καθένας λέει το όνομα, και κινείται ταυτόχρονα, μπορεί να είναι διαφορετικός. Στη συνέχεια, κάθε παιδί προτείνει κάποιον τρόπο που τον ακολουθεί όλη η ομάδα, μέχρις ότου ένα άλλο παιδί τον αλλάξει και γίνουν πάλι τα ίδια. Καλό είναι οι αλλαγές να μη γίνονται γρήγορα, να δίνουμε τον χρόνο να αποκτηθεί μια συνέχεια κι ένας ρυθμός.

Ονόματα με συγκεκριμένους ρυθμικούς και μελωδικούς τρόπους

Κάθε παιδί λέει το όνομά του, και ψάχνει να βρει έναν τρόπο που θα το προφέρει. Π.χ. αργά - γρήγορα, σιγά - δυνατά, ψηλά - χαμηλά, συλλαβιστά - τραγουδιστά.

Όταν το κάθε παιδί έχει καταλήξει σ' έναν συγκεκριμένο τρόπο, προσπαθεί να περπατήσει σύμφωνα μ' αυτόν και να κάνει και κάποιες ανάλογες κινήσεις με τα χέρια του. Μετά γίνεται ζευγάρι με ένα παιδί που έχει διαλέξει τον αντίθετο τρόπο. Π.χ. αυτός που προφέρει το όνομά του αργά γίνεται ζευγάρι με εκείνον που το προφέρει γρήγορα.

Παιχνίδι τούνελ

Αυτό είναι ένα παιχνίδι συγκέντρωσης, που μπορούμε να το παίξουμε μετά από την προηγούμενη άσκηση.

Τα παιδιά έχουν βρει ένα μουσικό θεματάκι με το όνομά τους. Στη συνέχεια, αφήνουν το όνομά τους και λένε μόνο με ήχους το μουσικό θέμα. Τα χωρίζουμε σε ομάδες των τεσσάρων και πέντε παιδιών και ενώνουμε τα μικρά μουσικά θέματα, ώστε με την επανάληψη να δημιουργηθεί ένα μικρό τραγούδι.

Έπειτα, ο συντονιστής κρατάει ένα φύλλο χαρτί κι ένα μολύβι και στέκεται απέναντι από την ομάδα δείχνοντας το χαρτί και το μολύβι. Όταν το μολύβι φαίνεται, τα παιδιά τραγουδούν το τραγουδάκι τους δυνατά. Όταν το μολύβι κρυφτεί πίσω από το φύλλο χαρτιού, τότε τα παιδιά

τραγουδούν το τραγούδι από μέσα τους. Αργότερα, τον ρόλο του συντονιστή μπορεί να τον αναλάβει ένα παιδί.

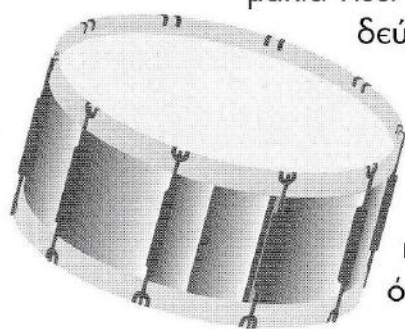
Αυτός που κρατάει το χαρτί και το μολύβι μπορεί να παίζει αρκετά και ελεύθερα μ' αυτά, και να χαρεί τις αντιδράσεις των παιδιών σ' αυτό που κάνει.

Ρυθμός και ονόματα

Όλα τα παιδιά κάθονται οκλαδόν σε κύκλο, και όλα μαζί παίζουν με τα χέρια τους έναν ρυθμό που τους δείχνει ο συντονιστής. Ο ρυθμός αυτός είναι: μια φορά χτύπημα στο πάτωμα, μια φορά στα γόνατα και δυο φορές παλαμάκια. Ο ρυθμός πρέπει να επαναλαμβάνεται συνεχώς και τα παιδιά να προσπαθούν να τον κρατήσουν σταθερό χωρίς να επιταχύνουν. Την ώρα που χτυπούν τα παλαμάκια, κάθε παιδί λέει δύο φορές το όνομά του.

Τονίζουμε στα παιδιά ότι πρέπει το όνομα να λέγεται μόνο στα παλαμάκια. Αν κάποιο παιδί δεν προλάβει, του λέμε ότι δεν πειράζει, μπορεί να συνεχίσει τον ρυθμό, με την ησυχία του, και να το πει όταν είναι έτοιμο. Αυτό επαναλαμβάνεται μέχρι να ακουστούν αρκετές φορές τα ονόματά τους.

Συνεχίζουμε με τον ίδιο ρυθμό, όμως τώρα στα πρώτα παλαμάκια λέει το κάθε παιδί το όνομά του, και στα δεύτερα το επαναλαμβάνει όλη η ομάδα.

Τέλος, αφού έχουν ακουστεί αρκετές φορές τα ονόματα, κάθε παιδί λέει στα πρώτα παλαμάκια το δικό του όνομα και στα δεύτερα το όνομα κάποιου άλλου. Το παιδί που ακούει το όνομά του συνεχίζει κάνοντας το ίδιο.

Ο ρυθμός συνεχίζει, η ατμόσφαιρα

ζεσταίνεται και τα παιδιά με ευκολία καλούν το ένα το άλλο. Τώρα, χωρίς να σταματάει ο ρυθμός, όλα τα παιδιά λένε δύο ονόματα παιδιών της ομάδας στα δύο παλαμάκια. Κάθε παιδί πρέπει να πει τα ονόματα όλων των άλλων παιδιών.

Σ' αυτή τη φάση του παιχνιδιού δημιουργείται μια ευχάριστη και οργανωμένη φασαρία. Μ' ένα σήμα του συντονιστή σταματούν όλοι μαζί. Ξαφνικά υπάρχει ησυχία, αλλά στη μνήμη των παιδιών ηχεί ο ρυθμός. Σηκώνονται και αρχίζουν σιωπηλά να περπατούν σύμφωνα με τον ρυθμό, μετά να κινούν τα μέλη του σώματός τους, και τέλος να χορεύουν ελεύθερα με όλο το σώμα αλλά πάντα στον αρχικό ρυθμό.

Αυτό γίνεται αρκετή ώρα, μέχρι που τους παροτρύνει ο συντονιστής να σταματήσουν σιγά σιγά την κίνησή τους και να στα-

θούν, να κλείσουν τα μάτια τους και να ακούσουν την καρδιά τους, περιμένοντας υπομονετικά να λάβουν κάποιο μήνυμα. Το μήνυμα είναι ένα απαλό χάδι στην πλάτη από τον συντονιστή. Σε μεγάλα παιδιά, ξεκινάει ο συντονιστής, κι αυτός που λαβαίνει το μήνυμα το δίνει σε κάποιον άλλο, κ.ο.κ. Μετά από αυτό ανοίγουν τα μάτια, και βλέπουμε τα πρόσωπά τους ήρεμα κι ευχαριστημένα.

Καταλαβαίνω τους ήχους

Τα παιδιά ξαπλώνουν στο πάτωμα χαλαρά κι έχουν μαζί τους χαρτιά και χρώματα. Ο συντονιστής ζητάει από τα παιδιά να κλείσουν τα μάτια τους, κι εκείνος κάνει κάποιους ήχους με μια σειρά από αντικείμενα που υπάρχουν στον χώρο. Όταν σταματήσει, τα παιδιά ανοίγουν τα μάτια, παίρνουν τα μολύβια και ζωγραφίζουν τα αντικείμενα που άκουσαν. Καλό είναι να τα ζωγραφίσουν με τη σειρά που τα άκουσαν.

Πολλές φορές μπορούμε να κάνουμε αυτό το παιχνίδι και αντίστροφα. Διαβάζουμε ένα κείμενο στα παιδιά και επιλέγουμε μαζί τους κάποια αντικείμενα ή όργανα που θα αντιστοιχούν σε κάποιες συγκεκριμένες λέξεις. Έτσι, όταν ακούνε τις λέξεις ξέρουν με ποιο αντικείμενο ή όργανο θα παίξουν, και όταν παίζουν τα όργανα ξέρουν ποιες λέξεις είναι. Παίζοντας μετά με τους ήχους που συμβολίζουν κάποιες λέξεις, μπορούν τα παιδιά να φτιάξουν δικές τους ιστορίες.

Πόσοι στέκονται πίσω μου

Τα παιδιά κάνουν έναν μεγάλο κύκλο. Ένα παιδί πηγαίνει στο κέντρο του κύκλου και κλείνει τα μάτια με ένα μαντήλι. Μετά από λίγο ένα ένα παιδί με δική του πρωτοβουλία πηγαίνει και στέκεται πίσω από το παιδί με τα κλειστά μάτια.

Όλο αυτό γίνεται με ησυχία, γιατί ο στόχος του παιχνιδιού είναι να μην τους ακούσει το παιδί με τα κλειστά μάτια. Έπειτα ο συντονιστής ζητάει από το παιδί με τα κλειστά μάτια να πει πόσα παιδιά στέκονται πίσω του.

Αυτό το παιχνίδι βοηθάει στη συνεργασία της ομάδας, στη γνώση των ήχων που κάνουμε χωρίς να τους καταλαβαίνουμε, στον έλεγχο των κινήσεών μας και στην ικανότητα συγκέντρωσης.

Οδηγός μου ο ήχος

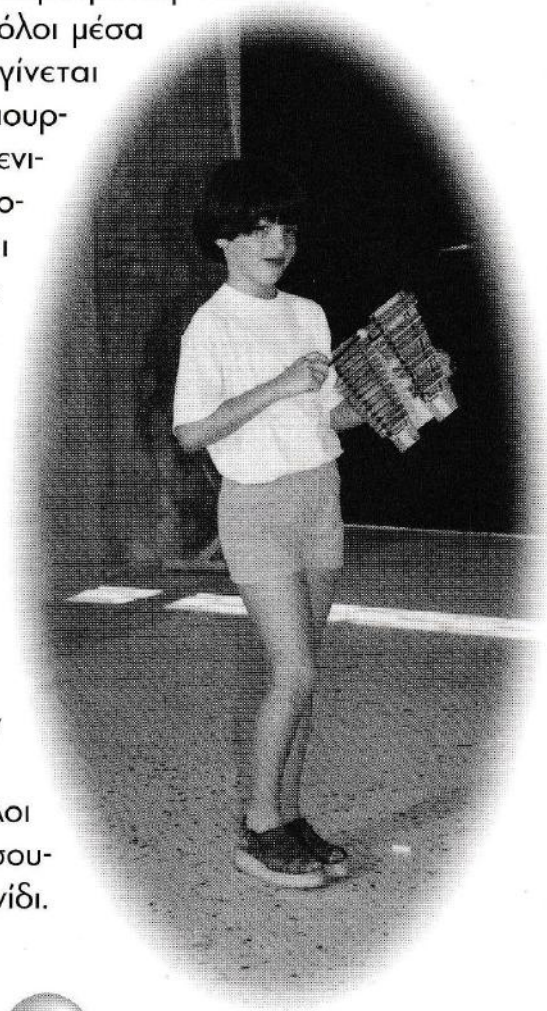
Τα παιδιά χωρίζονται σε ζευγάρια. Το ένα παιδί του ζευγαριού μένει μέσα στον χώρο και το άλλο φεύγει και κρύβεται, ώστε να μη βλέπει τί κάνουν οι άλλοι. Έτσι δημιουργούνται δύο ομάδες. Τα παιδιά που μένουν διαλέγουν ένα όργανο. Αυτά τα παιδιά θα είναι οι οδηγοί των άλλων παιδιών που έφυγαν, δίνοντας σήματα ηχητικά. Όταν παίζουν το όργανο, το ταίρι τους θα περπατάει προς την κατεύθυνση που ακούει τον ήχο. Όταν δεν παίζουν, θα πρέπει να σταματάει αμέσως γιατί αυτό σημαίνει ότι υπάρχει κίνδυνος. Η κατεύθυνση και το σταμάτημα παίζουν σπουδαίο ρόλο. Πρέπει να τα προετοιμάσουμε να είναι προσεκτικά γιατί το ταίρι τους θα τα ακολουθεί με κλειστά μάτια και πρέπει να το κάνουν να αισθανθεί ασφάλεια. Δεν πρέπει να το αφήσουν να πέσει σε κάποιο αντικεί-

μενο ή πάνω σε κάποιο άλλο παιδί.

Στη συνέχεια, ο συντονιστής πηγαίνει και δίνει τις αντίστοιχες οδηγίες και στα παιδιά που περιμένουν. Τα βοηθάει να κλείσουν τα μάτια με ένα μαντήλι, και ένα ένα ζευγάρι ξεκινάει. Το παιδί με το όργανο πλησιάζει το παιδί με τα δεμένα μάτια και του λέει ποιο θα είναι το όργανο που πρέπει να ακολουθεί. Τονίζουμε ότι αν δεν είναι σίγουρα για κάτι, δεν πρέπει να περπατάνε αλλά να περιμένουν να σιγουρευτούν πρώτα και μετά να κινηθούν· επίσης να μην μπερδευτούν με τους άλλους ήχους, αλλά να ακολουθούν μόνο τον ήχο του ταιριού τους.

Αφού ετοιμαστούν όλα τα ζευγάρια, η βόλτα ξεκινάει. Το παιχνίδι συνεχίζεται με την παρότρυνση του συντονιστή να αλλάξουν οι ρόλοι μέσα στα ζευγάρια (ο οδηγός γίνεται καθοδηγούμενος). Για να δημιουργήσουμε την έκπληξη και να ενισχύσουμε αφενός την εμπιστοσύνη ανάμεσα στο ζευγάρι και αφετέρου την εξοικείωση με τον ήχο, σε μια δεύτερη παραλλαγή της άσκησης, τοποθετούμε καρέκλες και τραπέζια, δημιουργώντας έτσι διαδρόμους μέσα από τους οποίους υποχρεώνονται να περάσουν τα παιδιά ενώ αγνοούν την ύπαρξή τους. Όταν ανοίγουν τα μάτια τους, βλέπουμε την έκπληξή τους.

Τέλος, καθόμαστε όλοι μαζί σε κύκλο, για να συζητήσουμε τις εντυπώσεις από το παιχνίδι.

Σε γνωρίζω από τη φωνή σου

Τέσσερα ή πέντε παιδιά στέκονται το ένα δίπλα στο άλλο και λένε μια λέξη ή μια φράση, το ένα μετά το άλλο.

Ένα παιδί με κλειστά μάτια ακούει προσεκτικά και πρέπει να αναγνωρίσει ποια παιδιά άκουσε. Μετά, κάποιο άλλο παιδί κλείνει τα μάτια του και ακούει δύο φορές τους άλλους, την πρώτη φορά με την κανονική σειρά και τη δεύτερη με διαφορετική. Ανοίγει τα μάτια και βάζει τα παιδιά στη θέση που είχαν στην αρχή. Αυτό μπορεί να επαναληφθεί και με άλλους "πρωταγωνιστές".

Ξεχωρίζω δύο διαφορετικούς ήχους

Χωρίζουμε το πάτωμα με μία νοητή γραμμή σε δύο μέρη. Στη μία πλευρά τα παιδιά πρέπει να κινούνται ακούγοντας κάποιον ρυθμό (τύμπανο, παλαμάκια, χτύπημα ποδιών). Στην άλλη πλευρά πρέπει να κινούνται ακολουθώντας μια μελωδία (το τραγούδι κάποιου ή τους ήχους της φλογέρας). Στη μέση, πάνω στη νοητή γραμμή, πρέπει να στέκονται ακίνητα και να ακούνε τη μελωδία και τον ρυθμό μαζί.

Τα παιδιά είναι ελεύθερα να πάνε και στα τρία σημεία, αρκεί πάντα να ακολουθούν τους κανόνες του παιχνιδιού.

Στην αρχή ο ρυθμός και η μελωδία μπορούν να παιχτούν από τον συντονιστή. Αργότερα όμως μπορούν να παίζονται από τα παιδιά.

Ακολουθώ τους παλμούς μου - Ακολουθώ τους παλμούς της μουσικής

Βάζουμε μια μουσική στο κασετόφωνο, ευχάριστη και με καθαρό ρυθμό, π.χ. Mozart. Αφήνουμε τα παιδιά να χορέψουν ελεύθερα με τον ρυθμό. Όταν τελειώσει η μουσική, σταματούν και κάνουν έναν κύκλο. Τους ζητάμε να προσπαθήσουν να ακούσουν την καρδιά τους αγγίζοντάς την ή αγγίζοντας την αρτηρία στον λαιμό τους. Αυτό τα ηρεμεί σιγά σιγά.

Αφού ακούσουν την καρδιά τους, τους ζητάμε να περπατήσουν στον χώρο σύμφωνα με τον παλμό τους. Τους εξηγούμε ότι κάθε μουσικό κομμάτι έχει τη δική του καρδιά και τον δικό του παλμό που είναι σταθερός από την αρχή μέχρι το τέλος.

Ξαναβάζουμε το αρχικό κομμάτι. Τώρα δεν χορεύουν με τον ρυθμό, αλλά περπατούν με τον παλμό της μουσικής. Αυτός ο τρόπος τα βοηθάει να προσέξουν καλύτερα το μουσικό κομμάτι.

Όταν σταθεροποιηθεί ο παλμός στο βήμα τους, χωρίζουμε τον χώρο σε δύο μέρη. Στο ένα μέρος η κίνησή τους πρέπει να ακολουθεί τον παλμό, και στο άλλο τον ρυθμό. Κινούνται ελεύθερα στον χώρο, και με την εξάσκηση μπορούν να περνούν από το ένα μέρος στο άλλο χωρίς καμιά δυσκολία.

Στο τέλος, κάθε παιδί επιλέγει ή τον ρυθμό ή τον παλμό και κινούνται ταυτόχρονα σ' ολόκληρο τον χώρο ακούγοντας τη μουσική. Το αποτέλεσμα είναι μια ωραία χορογραφία.

Χαλασμένο τηλέφωνο με ρυθμούς

Τα παιδιά κάθονται σε μια σειρά το ένα πίσω απ' το άλλο, οκλαδόν. Το τελευταίο παιδί επιλέγει ένα γνωστό του τραγούδι και χτυπάει με τα χέρια του τον ρυθμό στην πλάτη του παιδιού που κάθεται μπροστά του. Το μπροστινό παιδί, που νοιώθει τον ρυθμό στην πλάτη του, επαναλαμβάνει τον ίδιο ρυθμό στο επόμενο, κ.ο.κ. Το τελευταίο παιδί χτυπάει τον ρυθμό δυνατά με παλαμάκια. Η ομάδα συγκρίνει τον αρχικό ρυθμό με τον τελευταίο. Αν είναι διαφορετικοί, επαναλαμβάνουν το παιχνίδι, αν δεν είναι, κάνουν άλλη μια φορά το ίδιο. Μετά αλλάζουν σειρά. Ο τελευταίος γίνεται πρώτος και συνεχίζεται το ίδιο.

Σημείωση:

Η διαφοροποίηση του τελικού ρυθμού από τον αρχικό μπορεί να οφείλεται σε ποικίλες αιτίες. Π.χ. αυτό μπορεί να συμβεί γιατί ο αρχικός ρυθμός είναι πολύ δύσκολος, μεγάλης διάρκειας, όχι συγκεκριμένος, ή ακόμα γιατί τα παιδιά δεν είναι συγκεντρωμένα. Αφήνουμε τα παιδιά να δοκιμάσουν, να δουν τη δυσκολία, και με οδηγίες να βρουν τη λύση και να καταφέρουν να ταιριάζει ο αρχικός ρυθμός με τον τελικό.

Γνωριμία με τα όργανα

Έχουμε μια σειρά από μικρά μουσικά όργανα. Τυμπανάκια, ντέφι, μαράκες, τρίγωνο, κουδουνάκια, μεταλλοφωνάκι, ξυλόφωνο, ξυλάκια, ξύστρα, πιατίνια κ.ά.

Η παρουσίαση των οργάνων γίνεται οργανωμένη σωστά και με ιδιαίτερο τρόπο, ώστε τα παιδιά να καταλάβουν ποια είναι τα όργανα και να ανακαλύψουν τρόπους παιχνιδιού, μαθαίνοντας

ταυτόχρονα ότι είναι απαραίτητο να τα προσέχουν, αφού αυτά είναι τα εργαλεία τους για να κάνουν μουσική και να ευχαριστούνται.

(α) Για τα μικρά παιδιά

Χρησιμοποιούμε λίγο το παραμύδι και το μυστήριο. Π.χ. βάζουμε τα όργανα σε έναν μεγάλο σάκο και λέγοντας μια ιστορία βγάζουμε ένα ένα όργανο, λέμε το όνομά του, και δείχνουμε στα παιδιά πώς παίζονται, αφήνοντας κάθε παιδί να δοκιμάσει. Αφού τα γνωρίσουν όλα, παίζουμε ένα παιχνίδι.

Καθόμαστε σε κύκλο και δίνουμε σε κάθε παιδί ένα οργάνο. Το πρώτο παιδί δοκιμάζει να παίξει το όργανο που κρατάει όση ώρα θέλει, και όταν τελειώσει παίζει κάποιο άλλο. Μπορούμε να συνεχίσουμε την άσκηση αυτή αλλάζοντάς την. Τώρα ξεκινάει να παίζει ένα παιδί, αλλά πρέπει να σταματήσει μόλις ξεκινήσει το επόμενο. Αυτό γίνεται χωρίς λόγια, αλλά μόνο με το άκουσμα του καινούργιου ήχου.

(β) Για μεγαλύτερα παιδιά

Έχουμε τοποθετήσει τα όργανα σε μια σειρά, ώστε να φαίνονται όλα και να έχει πρόσβαση σ' αυτά κάθε παιδί. Τα παιδιά κάθονται απέναντι από τα όργανα και τα βλέπουν. Ο συντονιστής ζητάει από ένα παιδί να σηκωθεί και να παίξει ένα όργανο, όποιο θέλει, κι αν ξέρει το όνομα του οργάνου να το πει. Αν δεν το ξέρει, το λέει ο συντονιστής. Έτσι, όλα τα παιδιά γνωρίζουν όλα τα όργανα. Έπειτα, ζητάμε από τα παιδιά να καθήσουν, έχοντας την πλάτη τους στα όργανα. Πάλι σηκώνεται ένα παιδί, παίζει ένα όργανο, και μετά γυρίζει στην ομάδα και αγγίζει στο κεφάλι απαλά ένα άλλο παιδί. Τότε εκείνο σηκώνεται, μαντεύει ποιο όργανο ήταν αυτό που μόλις ακούστηκε και το ξαναπαίζει ονομάζοντάς το. Ύστερα διαλέγει ένα άλλο όργανο, και κάνει το ίδιο επιλέγοντας ένα άλλο παιδί. Αν δεν ξέρει πώς λέγεται το όργανο, τότε, χωρίς να κάνει ή να πει τίποτε, διαλέγει απλώς ένα άλλο παιδί.

Στη συνέχεια καθόμαστε σε κύκλο, έχοντας και τα όργανα. Παίζουμε ο ένας μετά τον άλλο διάφορες αντιθέσεις - π.χ. ο πρώτος

αργά, ο δεύτερος γρήγορα, ο τρίτος σιγά, ο τέταρτος δυνατά, κ.ο.κ.

Έτσι, τα παιδιά μαθαίνουν να ακούνε τον “άλλο” και να του απαντούν στο ίδιο θέμα. Εξασκούνται, δηλαδή, στον ουσιαστικό διάλογο.

Ανακαλύπτουμε τη διάρκεια του ήχου

Καθόμαστε σε κύκλο και κάθε παιδί έχει πάρει ένα όργανο. Κάποια όργανα έχουν ήχο που κρατάει περισσότερο από τα άλλα. Τα παιδιά παίζουν το ένα μετά το άλλο, και αφήνουν τον ήχο τού οργάνου που έχουν να ηχήσει, για να δούμε ποια έχουν ήχο μεγάλης διάρκειας και ποια μικρής.

Ακούμε πρώτα τα όργανα με μικρή διάρκεια, με τη σειρά που κάθονται τα παιδιά που τα έχουν επιλέξει, και μετά τα όργανα της μεγάλης διάρκειας.

Ο συντονιστής κρατάει ένα τύμπανο. Ζητάει από τα παιδιά να αφήσουν τα όργανα στο πάτωμα, κι όταν ακούσουν το τύμπανο που παίζει έναν ρυθμό να σηκωθούν και να περπατήσουν με τον ρυθμό γυρίζοντας γύρω από τα όργανα. Όταν το τύμπανο σταματήσει, κάθονται στο σημείο που έχουν βρεθεί. Ξεκινώντας από ένα παιδί στην τύχη, τους λέμε να παίξουν, το ένα μετά το άλλο, το όργανο που έχει ο καθένας μπροστά τους. Οι ήχοι με μεγάλη και μικρή διάρκεια τώρα είναι μπερδεμένοι. Αν αυτό το επαναλάβουμε τρεις - τέσσερις φορές, θα δημιουργηθεί ένας ρυθμός από όλη την ομάδα (ο ρυθμός δημιουργείται με την τυχαία εναλλαγή της διάρκειας που δίνουν τα όργανα). Αφού δημιουργηθεί ο ρυθμός, τότε ο συντονιστής αρχίζει να παίζει πάλι τον ρυθμό στο τύμπανο και τα παιδιά ξαναλλάζουν θέση.

Μουσική συζήτηση

Τα παιδιά γίνονται ζευγάρια. Κάθε ζευγάρι διαλέγει το ίδιο μουσικό όργανο (π.χ. δύο τυμπανάκια, δύο μαράκες, δύο κουδουνάκια, δύο μεταλλόφωνα).

Τα ζευγάρια κάθονται αντικριστά και ξεκινάει ένας διάλογος. Πρώτα ρωτάει το ένα παιδί και μετά απαντάει το άλλο. Στην αρχή ένα ένα ζευγάρι και μετά όλα τα ζευγάρια μαζί. Στόχος είναι να απαντήσει το κάθε παιδί σ' αυτό που ακούει και να δημιουργηθεί ένας διάλογος. Και επίσης, όταν όλα τα ζευγάρια παίζουν ταυτόχρονα, τα παιδιά να είναι συγκεντρωμένα το καθένα στο ταίρι του.

Η μουσική στο σώμα μου

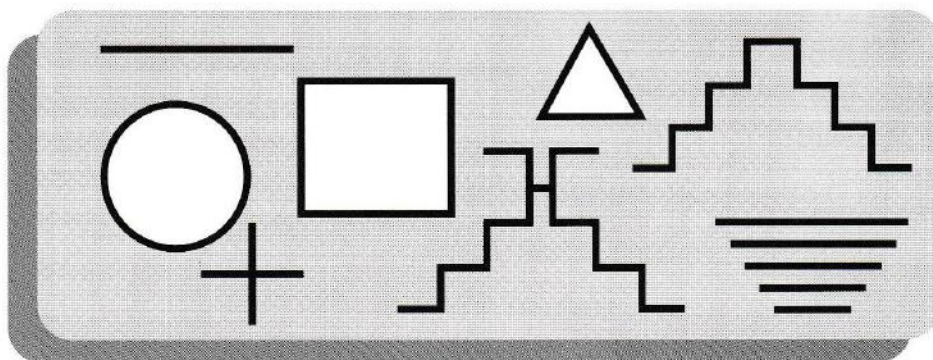
Επιλέγουμε μια ευχάριστη και ρυθμική μουσική. Τη βάζουμε στο κασετόφωνο και ο συντονιστής ζητάει από τα παιδιά να τη χορέψουν με ένα συγκεκριμένο μέλος του σώματός τους. Ξεκινάμε με τα πόδια, μετά με τα χέρια, τους ώμους, τα δάχτυλα, το κεφάλι, την πλάτη, το στήθος, τους γοφούς. Έπειτα χωρίζουμε τον χώρο σε γωνιές, και κάθε γωνιά αντιστοιχεί σε ένα μέλος του σώματος. Ακούμε τη μουσική, και κάθε παιδί επιλέγει μόνο του σε ποια γωνιά θα πάει και ποιο αντίστοιχο μέλος του σώματός του θα κινήσει. Στο κέντρο του χώρου είναι το σημείο όπου χορεύουμε ελεύθερα με όλο το σώμα.

Ο άνθρωπος μουσική

Τα παιδιά κάθονται σε κύκλο. Ένα παιδί σηκώνεται και δίνει σε όλα τα παιδιά από ένα όργανο. Κάθε όργανο αντιπροσωπεύει ένα μέλος του σώματός τους. Το τύμπανο αντιπροσωπεύει τα πόδια, τα κουδουνάκια τα χέρια, το μεταλλόφωνο το κεφάλι, οι μαράκες τους γοφούς κ.λπ. Στη συνέχεια, αρχίζει να χορεύει κινώντας ένα ένα τα μέλη του σώματός του. Τα παιδιά που έχουν τα όργανα, ή, αν είναι πολλά τα παιδιά, οι ομαδούλες που έχουν τα ίδια όργανα (δύο-τρία τύμπανα, δύο-τρεις μαράκες), παίζουν ακολουθώντας με ακρίβεια τις κινήσεις του παιδιού που χορεύει. Το αποτέλεσμα είναι ένα ρυθμικό μουσικό κομμάτι που βέβαια ταιριάζει απόλυτα και εναρμονίζεται με την κίνηση.

Κάνω σχήματα με την ομάδα μου

Εξηγούμε στα παιδιά καλά το παιχνίδι. Ακούμε τη μουσική και περπατάμε ελεύθερα στον χώρο, ακολουθώντας τον ρυθμό της μουσικής. Όταν σταματήσει η μουσική, χωρίς καμία προφορική συνεννόηση, η ομάδα προσπαθεί να δημιουργήσει κάποια σχήματα

(έναν κύκλο, μια γραμμή, έναν σταυρό, και ό,τι άλλο μπορούν να φανταστούν).

Βλέπουμε πώς λειτουργεί η ομάδα, τι θέση έχει κάθε παιδί σ' αυτήν, και πώς η άσκηση δίνει τη δυνατότητα στα παιδιά να ενεργήσουν, και να αλλάξουν ή να ανατρέψουν κάποια δεδομένα που έχουν ήδη διαμορφωθεί μέσα στην ομάδα.

Tableau vivant (ζωντανή εικόνα με μουσική)

Ακούμε κάποια χαρακτηριστική μουσική (Vivaldi, Tschaiikowsky, Ravel κ.ά.) και τα παιδιά προσπαθούν από τη μουσική να εμπνευστούν κάποια εικόνα. Όταν κάποιο παιδί έχει έτοιμη την εικόνα στο μυαλό του, παίρνει κάποια χαρακτηριστική στάση με το σώμα του. Τα άλλα παιδιά σιγά σιγά, όταν είναι έτοιμα, συμπληρώνουν την εικόνα με δικές τους στάσεις. Στο τέλος συζητάμε τι εικόνα αναπαριστούσε το καθένα, και κατά πόσον η ομάδα συμπλήρωσε το ύψος και την εικόνα που είχε το πρώτο παιδί που άρχισε. Αυτό το επαναλαμβάνουμε μερικές φορές, ξεκινώντας από διαφορετικό παιδί κάθε φορά. Μετά, μπορούμε να συνδέσουμε μια ιστορία με όλες τις εικόνες. Στο τέλος, μπορούμε να τη "ζωντανέψουμε", δηλαδή να κάνουμε παντομίμα και να την "ντύσουμε" με ήχους οργάνων αλλά και με τη φωνή μας.

Μηχανές

Συζητάμε με τα παιδιά και τα ενημερώνουμε για τις μηχανές. Πολλά πράγματα, που οι άνθρωποι τα έκαναν παλιά με τα χέρια τους, σήμερα γίνονται με τις μηχανές. Έχουμε πολλά είδη μηχανών. Για παράδειγμα, μηχανές που κόβουν ξύλα, που κάνουν αυτοκίνητα, υφάσματα, κ.ά. Διάφορα είδη μηχανών συνήθως βρίσκονται στα εργοστάσια. Μπορεί να έχει προηγηθεί και κάποια επίσκεψη σε ένα εργοστάσιο της πόλης με τα παιδιά. Τα παιδιά συζητούν και λένε τις εντυπώσεις τους και τι γνωρίζουν για τις μηχανές. Αποφασίζουμε να κάνουμε μια μηχανή - π.χ. μια μηχανή που γεμίζει τα μπουκάλια με πορτοκαλάδα· βρίσκουμε μαζί με τα παιδιά πόσα στάδια έχει αυτή η μηχανή:

- (1) Γεμίζει το μπουκάλι με νερό.
- (2) Το καθαρίζει μ' ένα βουρτσάκι.
- (3) Το αδειάζει.
- (4) Το γεμίζει με πορτοκαλάδα.
- (5) Το κλείνει με το καπάκι.
- (6) Του βάζει την ετικέτα.
- (7) Το τοποθετεί στο κουτί.

Τα παιδιά χωρίζονται σε δυο ομάδες. Η μία αποτελείται από επτά παιδιά, που το κάθε ένα κάνει μια από τις πιο πάνω εργασίες. Τα υπόλοιπα παιδιά της ομάδας γίνονται τα μπουκάλια που κινούνται πάνω στον αυτόματο διάδρομο.

Το παιχνίδι αρχίζει, και κάθε παιδί προσπαθεί να βρει την κίνηση για την εργασία που έχει διαλέξει. Όταν είναι σίγουρο ότι τη βρήκε και η κίνηση είναι συγκεκριμένη, αυτή το βοηθάει να βρει και τον ήχο. Ξεκινάει το πρώτο παιδί που κάνει το γέμισμα του μπουκαλιού με νερό, και κινείται κάνοντας τον ήχο του μέχρι να φτάσει στο επόμενο παιδί που κάνει το πλύσιμο. Τότε σταματάει, για ν' αρχίσει το άλλο παιδί. Όταν κι αυτό τελειώσει, συνεχίζει το επόμενο, κ.ο.κ., μέχρι να φτάσουμε στο τέλος της παραγωγικής διαδικασίας.

Αμέσως αρχίζει το επόμενο παιδί.

Όταν το παιχνίδι αποκτήσει κάποιο ρυθμό, μπορούν τα παιδιά να ξεκινούν όταν το προηγούμενο παιδί βρίσκεται στη μέση της διαδρομής. Δηλαδή μπορούν να υπάρχουν διαφορετικές διαδικασίες που γίνονται ταυτόχρονα. Δοκιμάζουν όλα τα παιδιά, και τα αφήνουμε να χαρούν πραγματικά το παιχνίδι. Αυτή η άσκηση βοηθάει τα παιδιά να αυτοσυγκεντρώνονται και να μπορούν να εκφράζονται, μολονότι γίνονται πολλά πράγματα συγχρόνως.

Στη συνέχεια, ζητάμε από τα παιδιά να κρατήσουν την κίνηση και τον ήχο που είχαν την τελευταία φορά, και μ' αυτά να κινηθούν ελεύθερα στον χώρο. Όταν το ένα παιδί συναντάει το άλλο, χρησιμοποιεί σαν χαιρετισμό την κίνηση και τον ήχο που είχε στην μηχανή. Αφήνουμε να γίνει αυτό αρκετές φορές και να χαλαρώσουν τα παιδιά παίζοντας. Έπειτα ο συντονιστής παίρνει ένα τύμπανο και ζητάει από τα παιδιά να συνεχίσουν το ίδιο που έκαναν, αλλά τώρα η ελεύθερη κίνηση στον χώρο να προσαρμοστεί στον ρυθμό που ακούνε. Όταν σταματήσει το τύμπανο, τα παιδιά χωρίζονται σε μικρές τυχαίες ομάδες. Ζητάμε από κάθε ομάδα να μας παρουσιάσει τους ήχους και τις κινήσεις με την τυχαία σειρά που προέκυψαν. Το αποτέλεσμα είναι η δημιουργία καινούργιων μηχανών. Με τα ίδια συστατικά, αλλά με μια διαφορετική δομή, έχουμε καινούργια αποτελέσματα (ηχητικά θέματα).

Ύστερα, δίνουμε στα παιδιά μουσικά όργανα και τους ζητάμε να επιλέξουν εκείνα που αποδίδουν καλύτερα τον ήχο που παράγουν. Με την εμπειρία που έχουν, είναι ικανά να το κάνουν. Καθόμαστε σε έναν κύκλο, και κάθε ένας έχει ένα όργανο και αναπλάθει ηχητικά την αρχική μηχανή με τα όργανα. Δεν χρειάζεται καθοδήγηση, ούτε μέτρο, η δημιουργία αυτού του ρυθμικού μουσικού κομματιού, αφού είναι η έκφραση των σημείων που έχουν βιώσει στο παιχνίδι.

Στο τέλος, τα παιδιά μπορούν να φτιάξουν ένα τραγούδι και να το συνοδεύουν με τα μουσικά όργανα. Π.χ. ξεκινούν με τους ήχους της μηχανής στα όργανα (τσιφ-τσιφ, ταπ-ταπ, μπρουμ-μπρουμ κ.ά.). Αμέσως μετά ακολουθεί το τραγούδι:

*Οι μηχανές, οι μηχανές αδιάκοπα γυρίζουν
κι όλο χτυπούν κι όλο χτυπούν, ακούραστα βουίζουν,*

το οποίο κλείνει πάλι με τους ήχους της μηχανής.

Σημείωση:

Τα λόγια και τη μελωδία του τραγουδιού μπορούμε να τα ψάξουμε μαζί με τα παιδιά.

Φανταστική μηχανή

Χρησιμοποιώντας το σκεπτικό του παιχνιδιού "Μηχανές", ξεκινάμε διαφορετικά. Το κάθε παιδί της ομάδας βρίσκει τη δική του μηχανή. Αποφασίζει για την κίνηση και τον ήχο, σηκώνεται και παρουσιάζει στην ομάδα τη μηχανή που διάλεξε. Τα άλλα παιδιά προσπαθούν να συμπληρώσουν, να προσδέσουν, τη δική τους κίνηση και τον ήχο σ' αυτό που ήδη υπάρχει. Έτσι, σιγά σιγά, οι κινήσεις και οι ήχοι σμίγουν, κι όλη η ομάδα έχει φτιάξει μια φανταστική μηχανή. Αν τα παιδιά είναι πολλά, τα χωρίζουμε σε δυο ομάδες, και η μια ομάδα κάνει τη μηχανή κι η άλλη παρακολουθεί.

Αφού έχουν δει και ακούσει τη φανταστική μηχανή, τους ζητάμε να τη ζωγραφίσουν. Κάθε παιδί κάνει τη δική του ζωγραφιά. Κάθε ζωγραφιά θα είναι και μια παρτιτούρα για ένα μουσικό κομμάτι. Δίνουμε όργανα στα παιδιά, και ο κάτοχος της ζωγραφιάς είναι ο συνθέτης κι ο μαέστρος. Αναλαμβάνει να καθοδηγήσει την ομάδα στη λεπτομερή μουσική απόδοση της εικόνας του.

Η μουσική κλωστή

Ο συντονιστής στέκεται απέναντι από τα παιδιά και τους ζητάει να βάλουν ήχους στις κινήσεις των χεριών τους. Οι ήχοι που θα χρησιμοποιήσουν θα είναι κάποια φωνήεντα (α, ο, ε).

Φανταζόμαστε ότι κρατάμε μια κλωστή με το χέρι μας. Όσο το χέρι μας κινείται, τα παιδιά κάνουν ήχους που ταιριάζουν με αυτό που βλέπουν. Όταν σηκώνεται το χέρι προς τα επάνω, δημιουργώντας μια καμπύλη, τα παιδιά κάνουν έναν ήχο που αρχίζει από χαμηλά, και όσο ανεβαίνει το χέρι ανεβαίνει και η φωνή τους πιο ψηλά. Ύστερα, γίνεται το αντίστροφο. Όταν πάλι το χέρι σχηματίζει μια ευθεία, ο ήχος της φωνής των παιδιών είναι στο ίδιο ύψος αλλά αλλάζει η διάρκεια.

Στη συνέχεια, ο συντονιστής μπορεί αυτές τις κινήσεις να τις καταγράψει με γραμμές καμπύλες και ευθείες σ' ένα μεγάλο χαρτί, και να έχουμε τη γραφική αποτύπωση του ήχου. Αυτό λέγεται *γραφική παρτιτούρα*. Μπορούμε να κάνουμε διαφορετικές γραφικές παρτιτούρες, και τα παιδιά να τις τραγουδήσουν με ευκολία. Αλλά μπορούν και τα ίδια να φτιάξουν τις δικές τους γραφικές παρτιτού-

ρες με τον ίδιο τρόπο και να τις τραγουδήσουν. Έτσι τα παιδιά αντιλαμβάνονται την έννοια της γραφής.

Ήχος και σιωπή

Ο συντονιστής συμβολίζει με δύο συγκεκριμένες κινήσεις του χεριού τον ήχο και τη σιωπή (παύση). Όταν το δάχτυλο του χεριού είναι τεντωμένο υπάρχει ήχος, όταν η παλάμη είναι τεντωμένη και με κλειστά δάχτυλα (σαν να κάνουμε το σήμα stop) υπάρχει παύση. Το χέρι αρχίζει αργά να δείχνει τότε με το δάχτυλο και τότε με την παλάμη. Τα παιδιά βλέπουν, και ανάλογα κάνουν τους ήχους ή την παύση. Υπάρχει μια συνεχής κίνηση και με το δάχτυλο και με την παλάμη. Έτσι τα παιδιά αντιλαμβάνονται τη σπουδαιότητα της σιωπής (παύσης).

Παύση δεν σημαίνει μόνον ότι όλα σταματούν για κάποια στιγμή. Η σιωπή (παύση) είναι κάτι ζωντανό και έχει κι αυτή διάρκεια. Στη σιωπή (παύση) μπορεί να υπάρχει εξωτερική ακινησία, αλλά υπάρχει και εσωτερική κίνηση. Μπορεί να είμαστε σιωπηλοί και ακίνητοι, αλλά νοιώθουμε τους χτύπους της καρδιάς μας και το σώμα μας είναι σε μια ενεργειακή κατάσταση μολονότι εμείς δεν κινιόμαστε.

Κάνουμε την ίδια άσκηση με τους ήχους προσθέτοντας και κίνηση. Όταν κάνουμε τους ήχους, το σώμα κινείται ανάλογα με τον ήχο. Όταν σταματάμε και παγώνει μια κίνηση, ζητάμε από τα παιδιά, ενώ είναι ακίνητα, να νοιώσουν πώς είναι το σώμα τους, πώς στέκονται τα πόδια που κρατούν το βάρος του σώματος τους και εφάπτονται με το έδαφος, πώς είναι τα χέρια τους, πώς στέκεται το κεφάλι τους, κ.ά. Μετά συνεχίζουμε με τον ήχο και την κίνηση και πάλι με την παύση, κ.ο.κ.

Μαθαίνω ένα τραγούδι

Ζητάμε από τα παιδιά να μας πουν ένα μικρό τραγουδάκι που το ξέρουν καλά. Αν κάποιο τραγούδι που θα πει ένα παιδί δεν είναι γνωστό στα άλλα παιδιά, ζητάμε από το παιδί να μας πει τι λέει το τραγούδι και να το μάθουμε.

Ο τρόπος με τον οποίο θα γίνει η διδασκαλία του τραγουδιού είναι ο εξής: το παιδί που ξέρει το τραγούδι λέει μια φράση, και την ίδια φράση τραγουδάει όλη η ομάδα μαζί, δηλαδή solo - tutti (ένας - όλοι). Αφού τα παιδιά τραγουδήσουν δυο - τρεις φορές έτσι, μετά ξεχωρίζουμε τα λόγια από τη μελωδία και τον ρυθμό. Ξεκινάμε από τον ρυθμό. Το παιδί που ξέρει το τραγούδι τραγουδάει κι η ομάδα χτυπάει με τα χέρια τον ρυθμό του τραγουδιού. Προσπαθούν στη αρχή αργά. Τον ρυθμό του τραγουδιού μπορούν να τον χτυπήσουν και με τα πόδια, ή χτυπώντας με τα χέρια τα γόνατά τους, ή να συνδυάσουν και τα τρία χτυπήματα (παλαμάκια, γόνατα, πόδια). Ακόμη μπορούν να χωριστούν σε ζευγάρια, και να χτυπάει το ένα παιδί στα χέρια του άλλου τον ρυθμό. Με αυτούς τους τρόπους τα παιδιά έχουν μάθει πια τον ρυθμό του τραγουδιού.

Μετά μαθαίνουμε τα λόγια. Μοιράζουμε τις λέξεις του τραγουδιού στα παιδιά της ομάδας. Έτσι, κάθε παιδί λέει μια λέξη και στέκονται όλα με τη σειρά που είναι οι λέξεις στον στίχο. Αφού το πουν μερικές φορές με αυτόν τον τρόπο, ο συντονιστής κτυπάει στο τύμπανο τον ρυθμό του τραγουδιού, και τα παιδιά περπατούν στον χώρο και ανακατεύονται μεταξύ τους, και λένε πάλι τα λόγια με καινούργια σειρά, και μ' αυτόν τον τρόπο έχουμε έναν "μπερδεμένο" στίχο. Μόλις χτυπήσει ο συντονιστής το τύμπανο, τα παιδιά ξαναμπαίνουν όσο πιο γρήγορα μπορούν στη σωστή σειρά που έχουν οι λέξεις στον στίχο.

Ύστερα, προσπαθούμε να αναπαραστήσουμε με κινήσεις κάποιες λέξεις του στίχου. Έτσι τώρα όλη η ομάδα λέει τον στίχο, και, όταν ακούγεται η λέξη που έχει την κίνηση, τα παιδιά την

κάνουν ταυτόχρονα. Στη συνέχεια, δοκιμάζουμε να πούμε τα λόγια και να συγχρονίσουμε τις κινήσεις μαζί με τον ρυθμό του τραγουδιού.

Στο τέλος, μας μένει η μελωδία. Λέμε μια φορά το τραγούδι κανονικά με τα λόγια και τη μελωδία του. Μετά τραγουδάμε το τραγούδι, αλλά αντί για λόγια λέμε διάφορα φωνήεντα (α, ο, ε), ή τραγουδάμε το τραγούδι με τελείως ανοιχτό στόμα χωρίς να το κλείσουμε καθόλου (με το φωνήεν -α-), με πολύ τραβηγμένο και σφιχτό πρόσωπο (με το φωνήεν -ε-), ή με τελείως κλειστό στόμα.

Με όλη αυτή τη διαδικασία, το τραγούδι γίνεται κήμα των παιδιών. Τώρα πια τους δίνουμε όργανα, και κάποια παιδιά παίζουν τον ρυθμό του τραγουδιού με τα όργανα, ή κάποια άλλα κάνουν τις κινήσεις, και όλα μαζί τραγουδούν το τραγούδι.

Ζωγραφίζω ένα τραγούδι

Κάθε παιδί διαλέγει ένα τραγούδι από τα τραγούδια που γνωρίζει όλη η ομάδα. Τους δίνουμε χαρτιά και χρώματα και ζητάμε να ζωγραφίσουν μια χαρακτηριστική εικόνα του τραγουδιού. Ο συντονιστής μαζεύει τα χαρτιά, τα διπλώνει, τα ανακατεύει και τα μοιράζει στα παιδιά. Κάθε παιδί παίρνει ένα χαρτί, και πρέπει να καταλάβει και να τραγουδήσει το τραγούδι που είναι ζωγραφισμένο. Η δυσκολία αναγνώρισης του τραγουδιού μαθαίνει στα παιδιά να είναι εύστοχα και να επιλέγουν χαρακτηριστικά του τραγουδιού που να δίνουν συγκεκριμένα στοιχεία, ώστε οποιοσδήποτε άλλος να μπορεί εύκολα να το αναγνωρίσει.

Τραγουδώ χωρίς να γελάσω

Χωρίζουμε τα παιδιά σε μικρές ομαδούλες των τριών. Κάθε ομάδα θα παίζει με τη σειρά της και οι άλλοι θα παρακολουθούν. Κάθε παιδί της ομάδας παίρνει ένα χαρτί όπου έχουμε γράψει έναν τίτλο τραγουδιού (αν τα παιδιά δεν μπορούν να διαβάσουν, χρησιμοποιούμε τον τρόπο του προηγούμενου παιχνιδιού). Πρέπει ο συντονιστής να προσέξει να επιλέξει τραγούδια που τα παιδιά γνωρίζουν καλά.

Κάθε παιδί της ομάδας έχει ένα διαφορετικό τραγούδι. Μόλις δοθεί το σήμα, π.χ. ακούσουν τα ξυλάκια να χτυπούν, τότε τα τρία παιδιά της ομάδας αρχίζουν να τραγουδούν το τραγούδι που τους έτυχε. Η έκπληξη είναι το ότι δεν γνωρίζουν πως δεν έχουν το ίδιο τραγούδι. Πρέπει να τραγουδήσουν το τραγούδι ως το τέλος χωρίς να γελάσουν. Μετά συνεχίζει η άλλη ομάδα και κάνει το ίδιο.

Κι ενώ η δεύτερη ομάδα περιμένει διαφορετικό τραγούδι, όπως οι προηγούμενοι, μπορούμε για αλλαγή να τους δώσουμε το ίδιο. Στην τρίτη ομάδα μπορούμε να δώσουμε στους δύο το ίδιο και στον έναν διαφορετικό και στην τέταρτη ομάδα να δώσουμε άσπρα χαρτιά, δηλαδή κανένα τραγούδι, κ.λπ.

Μ'αυτό το παιχνίδι βλέπουμε τις αντιδράσεις των παιδιών στο άγνωστο, και έτσι τα προετοιμάζουμε να μπορούν να το αντιμετωπίσουν.

Ψάξε το δικό σου τραγούδι

Ο συντονιστής έχει προετοιμάσει τόσα χαρτάκια όσα είναι τα παιδιά της ομάδας. Διαλέγει τρία γνωστά τραγούδια και γράφει σε κάθε χαρτάκι τον τίτλο ενός από τα τρία τραγούδια. Έτσι, αυτά τα τρία τραγούδια είναι μοιρασμένα σε διαφορετικά χαρτάκια. Καλό είναι κάθε τραγούδι να είναι γραμμένο σε ισάριθμα χαρτιά.

Ο συντονιστής διπλώνει τα χαρτιά και τα ρίχνει σ' ένα καλάδι. Βάζει μια μουσική στο κασετόφωνο και τα παιδιά αρχίζουν να χορεύουν. Όταν σταματήσει η μουσική, το παιδί που βρίσκεται κοντά στο καλάδι παίρνει ένα χαρτάκι στο χέρι του, και δεν χορεύει αλλά μόνο περπατάει. Καθησυχάζουμε τα παιδιά λέγοντάς τους ότι δεν είναι ανάγκη να τρέξουν όλα μαζί γιατί υπάρχουν χαρτιά για όλους, και απλώς να χαρούν το παιχνίδι. Βλέπουμε σιγά σιγά να γίνεται ο χορός απλό περπάτημα. Τα παιδιά την ώρα που περπατούν διαβάζουν και το χαρτάκι.

Καθώς περπατούν, ο συντονιστής δίνει ένα ηχητικό σήμα και τότε πρέπει όλα μαζί να αρχίσουν να τραγουδούν το τραγούδι του χαρτιού τους όσο πιο δυνατά μπορούν. Συνεχίζουν να περπατούν γύρω γύρω και ταυτόχρονα προσπαθούν να ακούσουν ποιος από την ομάδα έχει το ίδιο τραγούδι με το δικό τους. Όταν βρούν κάποι-

ον, πιάνονται χέρι χέρι και συνεχίζουν για να βρουν κι άλλους που έχουν ίδιο τραγούδι. Εξακολουθούν να τραγουδούν και να περπατούν μέχρι να δημιουργηθούν τρεις ομάδες. Τότε σταματούν, και η μία ομάδα πηγαίνει στο κέντρο και τραγουδάει το τραγούδι της που η δεύτερη ομάδα το συνοδεύει με τα όργανα και η τρίτη οργανώνει γι' αυτό έναν ομαδικό χορό. Γίνονται αλλαγές ώστε να ακουστούν όλα τα τραγούδια και όλα τα παιδιά να έχουν την εμπειρία της οργανικής συνοδείας και του χορού.

Ο τρόπος με τα χαρτάκια και τα τραγούδια είναι ένας ευχάριστος τρόπος να χωρίζουμε την ομάδα σε μικρότερες ομάδες. Τα τραγούδια μπορεί να είναι και περισσότερα, ανάλογα με τον αριθμό των μικρών ομάδων που θέλουμε. Για να έχουν επιτυχία αυτά τα παιχνίδια, είναι αναγκαίο να έχουν προηγηθεί πολλές ασκήσεις που ελευθερώνουν τα παιδιά στο τραγούδι.

Ταξιδεύω στον κόσμο με ένα τραγούδι

Ετοιμάζουμε από πριν μια κασέτα με τραγούδια από διάφορες χώρες του κόσμου. Π.χ.:

Sur le pont d' Avignon (Γαλλία)

O, sole mio (Ιταλία)

Oh, Susannah (Αμερική)

Roromprompom (Ισπανία)

Otchi tchiornya (Ρωσία)

Hava Negila (Ισραήλ), κ.ά.

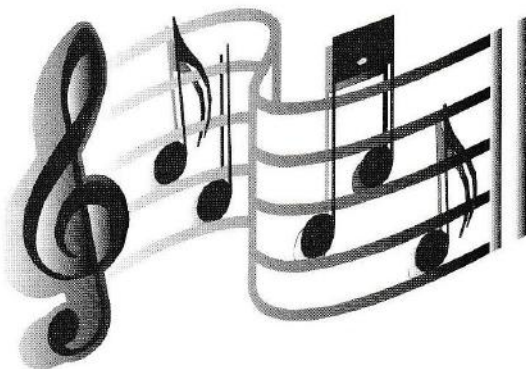
Μιλάμε στα παιδιά για τις χώρες αυτές, και αναφέρουμε κάποια χαρακτηριστικά για τη γλώσσα, τη μουσική τους και τους χορούς τους. Ακούμε τη μουσική της κασέτας και ίσως να δούμε και κάποιες φωτογραφίες χαρακτηριστικές από την κάθε χώρα.

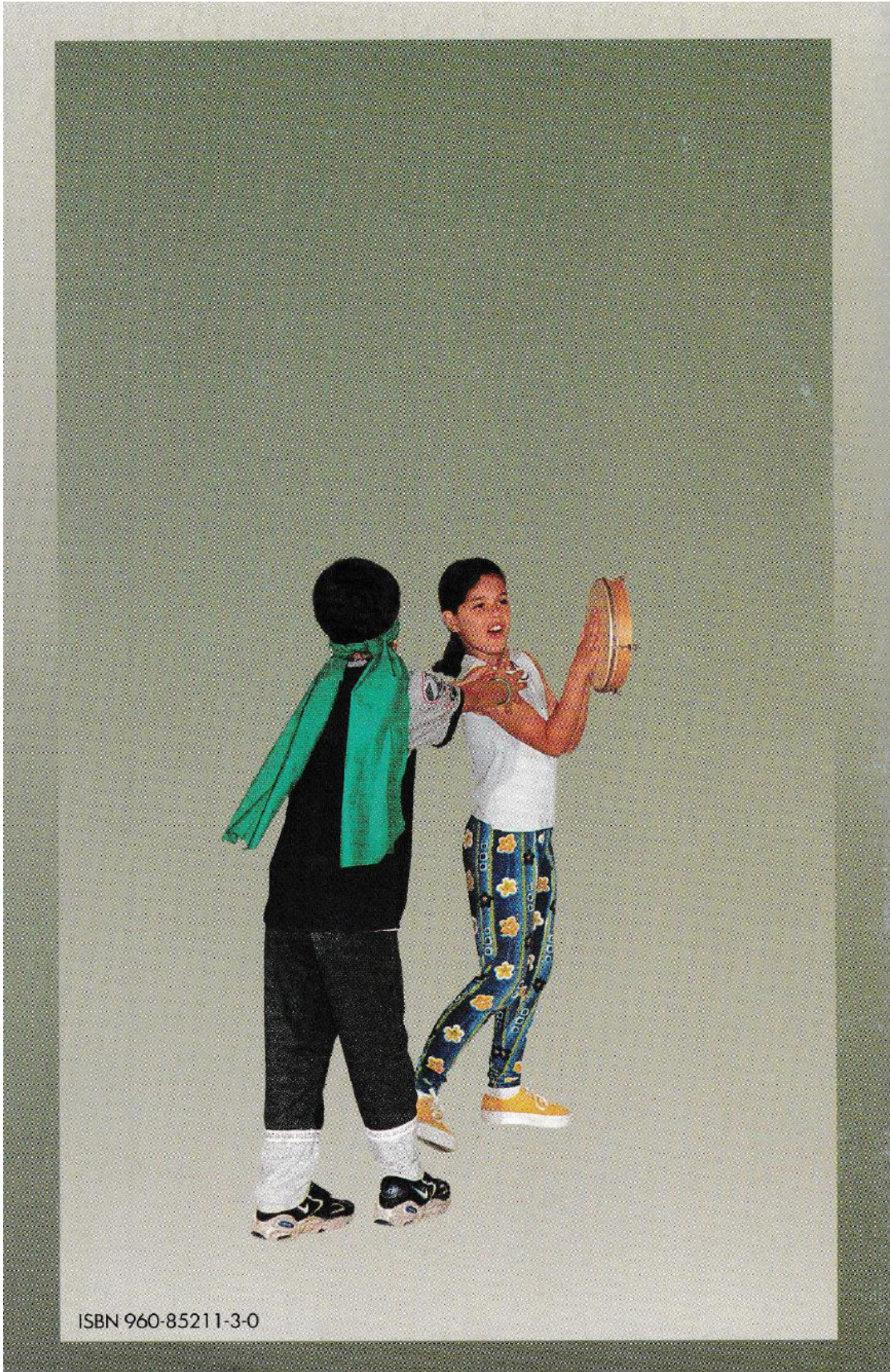
Αφήνουμε τα παιδιά να χορέψουν, ψάχνοντας μαζί τους για κάποιες χαρακτηριστικές κινήσεις που με την επανάληψη μπορούν

να αποτελέσουν έναν συγκεκριμένο χορό.

Μετά, τα παιδιά (σε ζευγάρια) διαλέγουν μια χώρα και προσπαθούν να μιμηθούν τους ήχους, τον ρυθμό και την μελωδία που έχει η γλώσσα της χώρας που διάλεξαν. Κάθε ζευγάρι κάνει έναν πραγματικό διάλογο με διάφορα συναισθήματα (χαρά, θυμό, λύπη, αγάπη, κ.ά.), αλλά η γλώσσα είναι φανταστική. Βέβαια μπορούν να χρησιμοποιήσουν και κάποιες λέξεις από αυτές που άκουσαν στο τραγούδι. Αυτό γίνεται αρκετές φορές στην πορεία του παιχνιδιού, με αλλαγή ζευγαριών και χωρών.

Μετά, τα παιδιά χωρίζονται σε ομαδούλες τεσσάρων - πέντε παιδιών, και κάθε ομάδα διαλέγει μια χώρα που τη γνωρίζει μόνο ο συντονιστής. Στη συνέχεια αποσύρονται σε μια γωνιά του χώρου για να δουλέψουν και να φτιάξουν ένα τραγούδι δικής τους έμπνευσης, με τη γλώσσα της χώρας που έχουν διαλέξει. Όταν είναι έτοιμα κάθονται σε κύκλο, κάθε ομάδα παρουσιάζει το δικό της τραγούδι, και οι άλλοι πρέπει να μαντέψουν τη χώρα όπου ανήκει το τραγούδι που ακούνε.

ISBN 960-85211-3-0